

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kulturnämnden

Datum:
2024-05-30

Diarienummer:
KTN-2024-00395

Handläggare:
Ella Tuononen

Samrådsyttrande över detaljplan för del av kvarteret Underofficeren

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar

1. **att** till plan- och byggnadsnämnden avge upprättat samrådsyttrande avseende detaljplan för del av kvarteret Underofficeren.

Ärendet

Kulturnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på detaljplan för del av kvarteret Underofficeren i samrådsskede 10 maj–21 juni 2024. Detaljplanen syftar till att möjliggöra för två byggnader med laboratorium och kontor samt en förskola i anslutning till Uppsala Science Park.

Beredning

Ärendet har beretts av avdelningen Uppsala konst och kulturarv inom kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Föredragning

Planområdet ligger i den södra delen av Uppsala Science Park i anslutning till Exercisfältet. Området är beläget cirka två kilometer sydväst om Uppsala centralstation. Planområdet är cirka 38 hektar och omfattar fastigheterna Kronåsen 1:1 och Kronåsen 1:14. Inom planområdet finns en markparkering och ett underjordiskt parkeringsgarage (Kronåsen 1:1). Fram till 2022 fanns en temporär förskola i planområdet.

Norr och väster om planområdet ligger Uppsala Science Park, som framför allt består av kontor och laboratorium. Området var tidigare ett regemente och en stor del av byggnaderna i området är från den tiden. Övrig bebyggelse har tillkommit från 1980-

talet och framåt. Söder om planområdet ligger Exercisfältet som är ett tidigare militärt övningsfält. Fältet består främst av ängsmark och träddungar samt gång- och cykelbanor. Över fältet går rekreationsleden Gula stigen. Söder om planområdet finns en dagvattendamm. Väster om planområdet går Dag Hammarskjölds väg.

Planområdet ingår i den fördjupade översiktsplanen för Södra staden (2018) och i utvecklingsområdet Polacksbacken. Utifrån den fördjupade översiktsplanen föreslås en utveckling av stadsstråk med framför allt verksamheter och utbildning i området. Den fördjupade översiktsplanen ser en möjlighet att utreda exploateringar i anslutning till Exercisfältet vidare.

I tjänsteskrivelsen sammanfattas detaljplanens huvuddrag. För att ta del av mer information om detaljplanen hänvisas till denna webbsida:
<https://www.uppsala.se/bygga-och-bo/samhallsbyggnad-och-planering/detaljplaner-program-och-omradesbestammelser/hitta-detaljplaner-och-omradesbestammelser/2023/del-av-kvarteret-underofficeren/>

Planförslaget

I den västra delen av planområdet föreslås två större byggnader för kontor och laboratorium uppföras. I bottenvåningarna möjliggörs centrumändamål. I planområdets östra del möjliggörs en förskola som är mindre än övriga byggnader. De nya byggnaderna ska utformas med hänsyn till platsens höga natur- och kulturhistoriska värden och med arkitektonisk kvalitet. Byggnaderna ska placeras så att de följer den befintliga bebyggelsestrukturen i området. Byggnaderna kommer att rama in Exercisfältet i norr och stor vikt ska läggas vid hur de möter det öppna fältet.

Planbestämmelser reglerar att högsta nockhöjd för kontor och laboratorium är 52 meter, vilket motsvarar fyra våningar. Byggnadsvolymer ska brytas upp i höjdded och ha en indragen takvåning. Förskolan har en mindre skala vilken ska ge intrycket att bebyggelsen ”trappas ner” mot Exercisfältet. Byggnaden har en högsta nockhöjd om 39 meter vilket motsvarar två våningar. Förskolans gård föreslås placeras mot Exercisfältet och en del av gården kommer överlappa ett område som ingår i byggnadsminnet Uppsala hälsobrunn och Eklundshof. I planunderlaget framhålls att gårdens gestaltning är viktig och att växtlighet bör anpassas efter omgivande natur i området. Den öppna karaktären i området ska bevaras i så stor utsträckning som möjligt.

Kulturarv inom och i anslutning till planområdet

Planområdet omfattas av riksintresse för kulturmiljövården Uppsala stad (C 40 A). Planområdet ingår i ett sammanhang med uttryck för riksintresset kopplat till centralmaktens framväxt.

Området Polacksbacken, där planområdet ingår, har under flera århundranden haft stor militärhistorisk betydelse. Området blev ett militärt övningsområde (exercisfält) under 1600-talet. Vid Polacksbacken finns flera regementsområden med ett autentiskt, komplett och varierat militärhistoriskt byggnadsbestånd. Byggnaderna är i huvudsak från 1900-talets första del. Området berättar om viktiga militärhistoriska epoker och på ett övergripande plan om den svenska försvarsorganisationen. Militären var kvar på Polacksbacken fram till 1983, då lokalerna övertogs av Uppsala universitet. Efterhand har området kompletterats med ny bebyggelse.

De militära byggnaderna i området karaktäriseras av putsade fasader i gulorange färgskala. De har i huvudsak sadeltak, valmade tak eller mansardtak. Byggnaderna

närmast Dag Hammarskjölds väg är i tre våningar. Inne i Uppsala Science Park är byggnaderna i ett till två plan.

I anslutning till planområdet i norr finns en byggnad från 1923 som använts som sjukhus. I gällande detaljplan finns en bestämmelse (q) som anger att byggnaden inte får rivas, att exteriören ska behållas och att förändringar eller åtgärder som minskar byggnadens kulturhistoriska värde inte får göras. Byggnaden är synlig från Exercisfältet, Regementsvägen och rondellen vid Hammarskjölds väg. Från dessa platser är det den byggnad som tydligt representerar det bakomliggande kasernområdet.

I anslutning till planområdet finns två byggnadsminnen. Öster om planområdet ligger Uppsala hälsobrunn och Eklundshof, som omfattar ett område med totalt åtta byggnader, bland annat brunnshus, brunnpaviljong och Eklundshofs värdshus. Byggnaderna har höga arkitektur- och byggnadshistoriska värden. Sydöst om planområdet ligger byggnadsminnet Polacksbacken. I byggnadsminnet ingår nio byggnader. Områdets kulturmiljövärde ligger bland annat i kasernernas placering och områdets slutna fasader mot omgivningarna. Båda byggnadsminnena har koppling till områdets tidigare militära användning och omfattar såväl områden som separata byggnader.

Kulturarv i planförslaget

I detta avsnitt ges en sammanfattning avseende detaljplanens påverkan på kulturarv. För detaljplanen har en miljökonsekvensbeskrivning tagits fram (Ensucon 2024). I miljökonsekvensbeskrivningen görs bedömningen att detaljplanens påverkan främst kommer utgöras av det visuella intrycket från Exercisfältet och dess omgivningar. I konsekvensbeskrivningen beskrivs att Exercisfältets värden bland annat ligger i de tydligt urskiljbara delarna av det tidigare övningsfältet samt i avsaknaden av markbearbetning och nätverket av stigar och promenadvägar. Kontakten med Kronparken i syd beskrivs som en förstärkande struktur. Ångströmlaboratoriets byggnad från 2022 i söder beskrivs som en försvagande struktur.

Kontors- och laboratoriebyggnaderna ska uppföras på platser som idag främst utgörs av ytor för parkering. Om detaljplanen genomförs innebär förskolegården ett intrång i det öppna fältet mot byggnadsminnena Uppsala hälsobrunn och Eklundshof samt Polacksbacken. Ett genomförande av detaljplanen kommer innebära att gränsen mellan Uppsala Science Park och Exercisfältet förskjuts söderut. Ny bebyggelse kommer vara framträdande vid Exercisfältet.

Förskolegården kommer överlappa en del av området för byggnadsminnet Uppsala hälsobrunn och Eklundshof, och påverka upplevelsen av fältet som i en inventering av Upplandsmuseet (2010) beskrivs som viktig. I planbeskrivningen framgår att förskolans placering och höjd regleras för att minimera det visuella intrycket. Utformningen av skolgården ska utformas för att skapa en naturlig övergång mellan planområdet och fältet.

I närheten av planområdet pågår exploatering i olika faser. Det kan väntas innebära kumulativa effekter för kulturarv i området. Söder om Exercisfältet, vid Ångströmlaboratoriet, invigdes hus 10 år 2022. Hus 10 bedöms ha en negativ påverkan på upplevelsen av det öppna fältet eftersom det är högre än andra byggnader i området. Längs Dag Hammarskjölds väg och Regementsvägen pågår planläggning av kapacitetsstark kollektivtrafik, som kan komma att ha en negativ påverkan på kulturmiljöer i området. I miljökonsekvensbeskrivningen görs bedömningen att aktuell

detaljplan kan ha en liten negativ additiv effekt sett till det öppna fältet, vilket kan påverka läsbarheten och upplevelsen av den öppna ytan som tidigare övningsfält.

I miljökonsekvensbeskrivningen görs den samlade bedömningen att ett genomförande av detaljplanen riskerar att ha en liten negativ påverkan på byggnadsminnen och kasernområden. Vad gäller stadssiluetten med slottet, domkyrkan och Carolina Rediviva bedöms den inte påverkas av den föreslagna bebyggelsen.

Offentlig konst

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen bevakar den pågående utvecklingen av Södra staden och Polacksbacken avseende befintlig konst som en del av Uppsalas kulturarv, pågående konstprogram och konstinvesteringar i intilliggande områden.

Inom den föreslagna detaljplanen lyfts att särskild vikt ska läggas på gestaltning av byggnaderna samt att hänsyn ska tas till värden som kan lyfta områdets karaktär och Uppsalas identitet och historia. Konstnärlig gestaltning kan användas som ett verktyg för att uppnå detta. I intilliggande områden finns det en tradition av att arbeta med konsten som verktyg i utformandet av verksamhetslokaler.

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen ser särskilt att ny konst kan vara aktuell som en integrerad del av förskolan. Här kan det finnas gestaltningsmässiga värden att utveckla kopplat till konst, rekreation, platsens historia och naturpedagogik. En möjlighet är även att kombinera konst med funktioner såsom pergola eller skärmtak. Det kan öka platsens gestaltningsmässiga och tematiska värden.

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningens bedömning

Planområdet utgör en del av en värdefull kulturmiljö med stor militärhistorisk betydelse. I planområdets direkta närhet finns bebyggelsemiljöer med stora arkitektur- och byggnadshistoriska värden. Detaljplanen reglerar att tillkommande bebyggelse ska förhålla sig till platsens höga natur- och kulturhistoriska värden och att den ska utformas med arkitektonisk kvalitet. Byggnaderna ska ge Exercisfältet en inramning i norr och markera gränsen mellan Uppsala Science Park och det öppna fältet. Eftersom byggnaderna får en framträdande placering vid Exercisfältet ser kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen positivt på att bebyggelsen förhåller sig till platsens höga natur- och kulturhistoriska värden.

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen bedömer att ett genomförande av detaljplanen får en liten negativ påverkan på kulturarvsvärden vid Polacksbacken och Exercisfältet. Påverkan består framför allt i att den före detta sjukhusbyggnaden norr om planområdet inte längre kommer att vara synlig från Exercisfältet, Regementsvägen och Dag Hammarskjölds väg. Den kommer dock fortsatt vara möjlig att uppleva inne i regementsområdet. Förvaltningen bedömer förskolegårdens påverkan på byggnadsminnet Uppsala hälsobrunn och Eklundshof som liten, särskilt då den ska utformas för att bidra till en naturlig övergång mellan planområdet och fältet.

I närheten av planområdet pågår exploatering i olika faser, vilket kan antas innebära negativa kumulativa effekter för kulturarv i området. Det är viktigt att beakta den sammantagna utvecklingen i området när detaljplanen genomförs. Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen vill även betona vikten av att stadens grönstråk och grönområden värnas i samband med att staden växer.

I miljökonsekvensbeskrivningen görs bedömningen att planförslaget sammantaget kan komma att ha en liten negativ påverkan på kulturmiljön. Kultur-, idrotts- och

fritidsförvaltningen instämmer i denna bedömning och har därmed inget att invända mot detaljplanen.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt i ärendet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 30 maj 2024
- Bilaga, Förslag till samrådsyttrande över detaljplan för del av kvarteret Underofficeren

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen

Sten Bernhardsson
Förvaltningsdirektör

Kulturnämnden
YttrandePlan- och byggnadsnämnden
Ert diarienummer: PBN 2023-000590

Samrådsyttrande över detaljplan för del av kvarteret Underofficeren

Kulturnämnden har möjlighet att lämna synpunkter på detaljplan för del av kvarteret Underofficeren i samrådsskede 10 maj–21 juni 2024.

Planområdet utgör en del av en värdefull kulturmiljö med stor militärhistorisk betydelse. I planområdets direkta närhet finns bebyggelsemiljöer med stora arkitektur- och byggnadshistoriska värden. Detaljplanen reglerar att tillkommande bebyggelse ska förhålla sig till platsens höga natur- och kulturhistoriska värden och att den ska utformas med arkitektonisk kvalitet. Byggnaderna ska ge Exercisfältet en inramning i norr och markera gränsen mellan Uppsala Science Park och det öppna fältet. Eftersom byggnaderna får en framträdande placering vid Exercisfältet ser kulturnämnden positivt på att bebyggelsen förhåller sig till platsens höga natur- och kulturhistoriska värden.

Kulturnämnden bedömer att ett genomförande av detaljplanen får en liten negativ påverkan på kulturarv vid Polacksbacken och Exercisfältet. Påverkan består framför allt i att den före detta sjukhusbyggnaden norr om planområdet inte längre kommer att vara synlig från Exercisfältet, Regementsvägen och Dag Hammarskjölds väg. Den kommer dock fortsatt vara möjlig att uppleva inne i regementsområdet. Kulturnämnden bedömer förskolegårdens påverkan på byggnadsminnet Uppsala hälsobrunn och Eklundshof som liten, särskilt då den ska utformas för att bidra till en naturlig övergång mellan planområdet och fältet.

I närheten av planområdet pågår exploatering i olika faser, vilket kan antas innebära negativa kumulativa effekter för kulturarv i området. Det är viktigt att beakta den sammantagna utvecklingen i området när detaljplanen genomförs. Kulturnämnden vill även betona vikten av att stadens grönstråk och grönområden värnas i samband med att staden växer.

I miljökonsekvensbeskrivningen görs bedömningen att planförslaget sammantaget kan komma att ha en liten negativ påverkan på kulturmiljön. Kulturnämnden instämmer i denna bedömning och har därmed inget att invända mot detaljplanen.

Offentlig konst

Kulturnämnden bevakar den pågående utvecklingen av Södra staden och Polacksbacken avseende befintlig konst som en del av Uppsalas kulturarv, pågående konstprogram och konstinvesteringar i intilliggande områden.

Inom den föreslagna detaljplanen lyfts att särskild vikt ska läggas på gestaltning av byggnaderna samt att hänsyn ska tas till värden som kan lyfta områdets karaktär och Uppsalas identitet och historia. Konstnärlig gestaltning kan användas som ett verktyg för att uppnå detta. I intilliggande områden finns det en tradition av att arbeta med konsten som verktyg i utformandet av verksamhetslokaler.

Kulturnämnden ser särskilt att ny konst kan vara aktuell som en integrerad del av förskolan. Här kan det finnas gestaltningsmässiga värden att utveckla kopplat till konst, rekreation, platsens historia och naturpedagogik. En möjlighet är även att kombinera konst med funktioner såsom pergola eller skärmtak. Det kan öka platsens gestaltningsmässiga och tematiska värden.

Kulturnämnden

Linda Eskilsson
Ordförande

Anna Eriksson
Nämndsekreterare